

Sygn. akt VIII Gz 19/17

POSTANOWIENIE

Dnia 1 marca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie, VIII Wydział Gospodarczy,

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Agnieszka Woźniak

Sędziowie: SO Piotr Sałamaj

SR del. Rafał Lila (sprawozdawca)

po rozpoznaniu w dniu 1 marca 2017 roku w Szczecinie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa M. J.

przeciwko A. Ł.

o zapłatę

na skutek zażalenia powoda na postanowienie Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum w Szczecinie, X Wydział Gospodarczy, z dnia 16 września 2016 r., sygn. akt X GC 1494/16

postanawia:

oddalić zażalenie.

SSR del. Rafał Lila SSO Agnieszka Woźniak SSO Piotr Sałamaj

UZASADNIENIE

Powód M. J. wniósł do Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum w Szczecinie pozew przeciwko pozwanemu A. Ł. domagając się zapłaty 15.962,69 zł z odsetkami za opóźnienie od dnia 14 lutego 2016 r. do dnia zapłaty. W uzasadnieniu podniósł, że roszczenie wywodzi z nienależytego wykonania przez pozwanego umowy montażu i demontażu wtryskiwacza wraz z uzupełnieniem płynu chłodniczego. Wyjaśnił, że wskutek nienależytego wykonania umowy przez pozwanego poniósł szkodę polegającą na konieczności przeprowadzenia naprawy auta i najmu samochodu zastępczego.

Wskazał przy tym, że właściwość Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum w Szczecinie ma oparcie w art. 34 k.p.c.

W sprawie został wydany nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym.

W sprzeciwie do nakazu zapłaty pozwany zażądał oddalenia powództwa w całości i zasądzenia kosztów procesu. Wniósł także o przekazanie sprawy sądowi miejscowo właściwemu, tj. Sądowi Rejonowemu w Koszalinie zgodnie z właściwością ogólną. Podniósł, że w sprawie znajdują zastosowanie przepisy o właściwości ogólnej przewidzianej przepisem art. 27 k.p.c. Argumentował przy tym, że właściwość Sądu w Koszalinie wynika również z art. 34 k.p.c., gdyż umowa miała być wykonana w zakładzie samochodowym pozwanego, który znajduje się w K..

W replice na sprzeciw powód podniósł, że pozwany nieskutecznie podniósł zarzut niewłaściwości miejscowej, gdyż na pierwszym miejscu w złożonym sprzeciwie wniósł o oddalenie powództwa, a zatem wdał się w spór co do istoty.

Postanowieniem z dnia 16 września 2016 r. Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie, X Wydział Gospodarczy, w sprawie o sygn. akt X GC 1494/16 przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Koszalinie jako miejscowo i rzeczowo właściwemu. W uzasadnieniu wskazał, że zgodnie z art. 27 k.p.c. powództwo wytacza się przed sąd pierwszej instancji, w którego okręgu pozwany ma miejsce zamieszkania. Powód natomiast w złożonym pozwie powołał się na właściwość przemienną z art. 34 k.p.c., która jest uzasadniona wtedy, gdy spór wynika z umowy. Nie przesądzając ostatecznej kwalifikacji roszczenia Sąd I instancji uznał, że brak jest podstaw do przyjęcia, że strony sporu uregulowały kwestię miejsca płatności w sposób inny aniżeli wyrażony w art. 454 § 1 k.c. Z załączonej do pozwu faktury wynika, że miejscem płatności był K., a zatem skoro właściwość z art. 34 k.p.c. jest determinowana miejscem wykonania umowy, a zgodnie z art. 454 § 1 k.c. świadczenie pieniężne powinno być spełnione w miejscu zamieszkania lub siedziby wierzyciela w chwili spełnienia świadczenia (dług oddawczy), to miejscem wykonania umowy jest miejsce pobytu pozwanego.

Sąd I instancji po przytoczeniu art. 200 § 1 k.p.c. oraz art. 202 zd. 1 i 2 k.p.c. wskazał, że pozwany zgłosił zarzut niewłaściwości miejscowej w pierwszym piśmie procesowym, a jego zarzut okazał się słuszny. W konsekwencji, skoro pozwany mieszka w K., właściwym do rozpoznania sprawy jest Sąd Rejonowy w Koszalinie.

Sąd wyjaśnił, że nie podziela zarzutu powoda, że pozwany zgłosił zarzut niewłaściwości za późno. Zarzut niewłaściwości został bowiem zgłoszony w pierwszym piśmie procesowym. Fakt, że został on poprzedzony zarzutami merytorycznymi, nie powoduje jego nieskuteczności, gdyż pozwany był zobligowany do złożenia sprzeciwu i nie mógł ograniczyć się do złożenia pisma procesowego zawierającego zarzut niewłaściwości. Stanowisko, że skutkiem poprzedzenia zarzutu niewłaściwości zarzutami merytorycznymi jest brak skuteczności owego zarzutu jest przejawem skrajnego formalizmu, który uzależnia skuteczność podniesionego zarzutu od sposobu redakcji pisma procesowego. Tymczasem istotą sprzeciwu od nakazu zapłaty jest wdanie się w spór co do istoty sprawy, niemniej w piśmie został zgłoszony wniosek o przekazanie sprawy wedle właściwości ogólnej, który obligował Sąd I instancji do rozpoznania go przed oceną merytoryczną zgłoszonego roszczenia.

Powyższe postanowienie zaskarżył powód. Domagał się uchylenia postanowienia i zasądzenia kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Zaskarżonemu postanowieniu powód zarzucił naruszenie art. 503 § 1 k.p.c. przez błędną jego wykładnię i wadliwe zastosowanie, sprowadzające się do uznania, że pozwany podniósł zarzut niewłaściwości miejscowej przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy oraz art. 34 k.p.c. przez błędną wykładnię i wadliwe zastosowanie, sprowadzające się do uznania, że w sprawie nie ma zastosowania właściwość przemienna wynikająca z umowy, w przypadku gdy powód nie odstąpił od umowy, a tym samym doszło do wadliwego uznania, że nie zachodzi właściwość przemienna Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum w Szczecinie.

Niezależnie od powyższego, powołując się na art. 34 k.p.c. w zw. z art. 454 k.c., powód wskazał, że świadczenie pieniężne powinno zostać spełnione w miejscu zamieszkania lub w siedzibie wierzyciela w chwili spełnienia świadczenia. Powód mieszka w G., a sprawa dotyczy zapłaty z umowy, więc sądem właściwym w sprawie jest zdaniem powoda Sąd I instancji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie powoda okazało się bezzasadne.

Stosownie do treści art. 200 § 1 k.p.c. sąd, który stwierdzi swą niewłaściwość, przekazuje sprawę sądowi właściwemu. Jednocześnie przepis art. 202 § 1 zd. 1 k.p.c. stanowi, że niewłaściwość sądu dającą się usunąć za pomocą umowy stron

sąd bierze pod rozwagę tylko na zarzut pozwanego, zgłoszony i należycie uzasadniony przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy.

W okolicznościach niniejszej sprawy istotne znaczenie ma również przepis przywołany przez powoda w zażaleniu, a mianowicie art. 503 § 1 zd. 2 k.p.c., który stanowi, że w piśmie (sprzeciwie od nakazu zapłaty) pozwany powinien wskazać, czy zaskarża nakaz w całości, czy w części, przedstawić zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy, oraz okoliczności faktyczne i dowody.

Zarzut niewłaściwości miejscowej sądu ujmowany jest jako jeden z zarzutów formalnych, a zatem dotyczących stricte kwestii proceduralnych, mających wpływ na sam przebieg postępowania. Możliwość jego zgłoszenia została ograniczona w ten sposób, że wdanie się przez pozwanego w spór co do istoty sprawy pozbawia pozwanego możliwości podnoszenia zarzutu niewłaściwości.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy dostrzec należy, że powód w pozwie wskazał, że właściwość Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum w Szczecinie wywodzi z art. 34 k.p.c., który reguluje właściwość przemienną. Tym samym, stosownie do art. 202 § 1 zd. 1 k.p.c., Sąd I instancji swoją niewłaściwość mógł brać pod rozwagę tylko na zarzut pozwanego, zgłoszony i należycie uzasadniony przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy, który to zarzut, zgodnie z art. 503 § 1 zd. 2 k.p.c., pozwany pod rygorem utraty powinien zgłosić w sprzeciwie od nakazu zapłaty przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy. Dla rozstrzygnięcia zażalenia istotne było rozważenie, jak rozumieć należy podniesienie zarzutu niewłaściwości miejscowej „przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy”, o którym stanowią wskazane art. 202 § 1 k.p.c. oraz art. 503 § 1 k.p.c.

Wdanie się w spór co do istoty sprawy rozumiane jest w piśmiennictwie jako zajęcie negatywnego stanowiska co do zasadności powództwa, a zatem złożenie wniosku o oddalenie powództwa (por. I. Kunicki, w: Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1-729, red. A. Góra-Błaszczkowska, Legalis 2015, kom. do art. 202 k.p.c.; J. Górowski, w: Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1-366, red. A. Marciniak, K. Piasecki, Legalis 2016, kom. do art. 202 k.p.c.). W związku z powyższym pozwany, wnosząc w sprzeciwie od nakazu zapłaty o oddalenie powództwa wdał się w spór co do istoty sprawy. Samo sformułowanie takiego żądania pozostawało w zgodzie metodyką sporządzania pism procesowych i stanowiło wdanie się przez pozwanego w spór, jednakże z tej przyczyny nie czyniło nieskutecznym zarzutu niewłaściwości miejscowej.

Odnotować należy, że w orzecznictwie i literaturze nie ma powszechnej zgody co do tego, jak ustalić, czy zarzut formalny został zgłoszony przed wdaniem się w spór co do istoty, czy już po wdaniu się w taki spór, gdy strona w jednym piśmie procesowym zarówno podnosi zarzuty formalne, jak i zarzuty merytoryczne, świadczące o wdaniu się w spór co do istoty. Niektórzy przedstawiciele doktryny wskazują, iż skoro zarzuty formalne zgłosić należy przed wdaniem się w spór co do istoty, to zarzut formalny powinien w piśmie procesowym zostać przytoczony przed ustosunkowaniem się co do samego roszczenia (por. A. Zieliński, w: Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, red. A. Zieliński, K. Flaga-Gieruszyńska, Legalis 2017, kom. do art. 202 k.p.c.). Zarazem jednak obecne są w doktrynie i orzecznictwie poglądy, zgodnie z którymi wystarczające jest zgłoszenie zarzutów formalnych w pierwszym piśmie procesowym, np. odpowiedzi na pozew (zob. J. Górowski, w: Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1-366, red. A. Marciniak, K. Piasecki, Legalis 2016, kom. do art. 202 k.p.c.), bez względu na to, czy zarzut formalny zostanie poprzedzony zarzutami o charakterze materialnym (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 15 stycznia 2014 r., sygn. akt I ACz 2243/13, Legalis; postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 19 stycznia 2015 r., sygn. akt I ACz 2/15, L., na które notabene powód sam powołał się we wniesionym zażaleniu). W niniejszej sprawie Sąd I instancji opowiedział się za drugim z powyższych stanowisk, wskazując, że pierwsze jawi się jako skrajny formalizm.

W przekonaniu Sądu Okręgowego słuszne jest stanowisko według którego strona pozwana może skutecznie zgłosić zarzut niewłaściwości miejscowej przy dokonywaniu pierwszej czynności procesowej (wniesienie odpowiedzi na pozew, sprzeciwu, czy zarzutów od nakazu zapłaty), nawet jeżeli w petitum zarzut niewłaściwości nie zostanie wskazany jako pierwszy. Wprawdzie postępowanie cywilne opiera się na zasadzie formalizmu procesowego, jednakże

zasada formalizmu nie może być traktowana jako zasada bezwzględna. Realizując przypisany jej cel procesowy nie może jednak rodzić nieprzystających do istoty postępowania sądowego skutków. Niezachowania właściwej kolejności zgłaszanych wniosków, czy też braku w nich precyzji językowej nie może przesądzać o negatywnych skutkach procesowych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2003 r., sygn. akt I CK 15/03, L.), albowiem mogłyby to prowadzić do sytuacji, w której prawo jawiłoby się jako niesprawiedliwość.

Pozwany w niniejszej sprawie w sprzeciwie od nakazu zapłaty zawarł wnioski o przekazanie sprawy sądowi – jego zdaniem – właściwemu, a w uzasadnieniu (w pierwszym akapicie uzasadnienia) podniósł zarzut niewłaściwości miejscowej i odpowiednio go uzasadnił. W związku z tym w ocenie Sądu Okręgowego w rozpatrywanej sprawie Sąd I instancji słusznie podjął się rozpatrzenia zgłoszonego przez pozwanego zarzutu.

W związku z powyższym konieczne stało się rozważenie, czy Sąd I instancji trafnie przyjął, że nie jest właściwy do procedowania w oparciu o art. 34 k.p.c.

Wyjaśnić należy, iż właściwość miejscową sądu określają przepisy art. 27 i n. k.p.c., które rozróżniają właściwość ogólną, przemianą oraz wyłączną, przy czym zgodnie z art. 31 k.p.c. powództwo wytoczyć można bądź według przepisów o właściwości ogólnej, bądź przed sąd wyznaczony według przepisów o właściwości przemiennej.

Istotne znaczenie dla rozpoznania sprawy przez sąd właściwy według właściwości przemiennej ma art. 187 § 1 pkt 2 k.p.c. Stosownie do jego treści w pozwie należy przytoczyć w miarę potrzeby okoliczności uzasadniające właściwość sądu. W judykaturze przyjmuje się bowiem, iż to na powodzie, który zamierza skorzystać z możliwości wyboru pomiędzy właściwością ogólną a przemianą, spoczywa ciężar procesowy wskazania i uzasadnienia okoliczności uzasadniających taką właściwość.

Powód, zgodnie z treścią pozwu, zamierzał skorzystać z właściwości przemiennej uregulowanej w art. 34 k.p.c.

Okoliczności przytoczone przez powoda w uzasadnieniu pozwu pozwalały przyjąć, że strony zawarły umowę dotyczącą demontażu i montażu wtryskiwacza oraz uzupełnienia płynu chłodniczego w pojeździe powoda. Zdaniem powoda umowa została nienależycie wykonana, o czym miało świadczyć uszkodzenie pojazdu. W tych okolicznościach powód domaga się zapłaty za naprawę pojazdu i najem auta zastępczego w okresie, w jakim nie mógł korzystać ze swojego pojazdu.

W literaturze wskazuje się, że miejsce wykonania umowy określa się według założeń prawa materialnego i jest nim miejsce oznaczone w umowie lub wynikające z właściwości zobowiązania. Dla określenia właściwości sądu może być decydujące miejsce wykonania całego zobowiązania lub jego części, w związku z czym w ramach jednego stosunku umownego może zachodzić właściwość kilku sądów (por. E. Rudkowska-Ząbczyk, w: Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, red. E. Marszałkowska-Krześ, Legalis 2016, kom. do art. 34 k.p.c.), w zależności od konkretnego świadczenia z tytułu umowy. Podkreślić jednak należy, że podstawą właściwości przemiennej uregulowanej w art. 34 k.p.c. jest miejsce wykonania umowy o charakterze obligacyjnym, a nie zobowiązań wynikających bezpośrednio z ustawy (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 7 października 1993 r., sygn. akt I ACZ 694/93, OSA w K. 1994, Nr 94, poz. 11). Dlatego też w przypadku braku porozumienia między stronami co do ewentualnych sporów wynikających z umowy, właściwość z art. 34 k.p.c. dotyczy wykonania ich pierwotnych świadczeń. W niniejszej sprawie miejscem wykonania umowy w zakresie świadczeń pierwotnych był K.. W tej miejscowości pozwany prowadzi warsztat samochodowy i w tym warsztacie miał dokonać naprawy pojazdu powoda, a powód miał zapłacić za wykonaną naprawę w gotówce, co wynika z przedłożonej przez powoda faktury (k. 9). Wobec tego, że wierzycielem pierwotnego świadczenia pieniężnego (wynagrodzenia za zleczone czynności) był A. Ł., to miejscem wykonania umowy w tym zakresie była miejscowość, w której posiada miejsce zamieszkania, co wynika z zastosowania art. 454 § 1 k.c.

Słusznie zatem Sąd I instancji wskazał, że o miejscu spełnienia świadczeń rozstrzyga art. 454 k.c. W zakresie pierwotnych świadczeń stron miejsce spełnienia świadczenia wynikało z treści faktury i okoliczności, że przedmiotem umowy była naprawa pojazdu powoda w warsztacie samochodowym pozwanego w K..

Żądanie pozwu nie obejmuje świadczenia pierwotnego przewidzianego umową stron, a w związku z tym status powoda jako wierzyciela tego świadczenia nie wpływa na odmienną ocenę właściwości sądu.

W konsekwencji należało przyjąć, że Sąd I instancji prawidłowo uznał, stosownie do zgłoszonego zarzutu, że pozostaje niewłaściwym miejscowo do rozpoznania przedmiotowej sprawy i przekazał ją Sądowi Rejonowemu w Koszalinie.

W tym stanie rzeczy zażalenie należało oddalić na podstawie art. 397 § 2 k.p.c. w zw. z art. 385 k.p.c.

SSR del. Rafał Lila SSO Agnieszka Woźniak SSO Piotr Sałamaj

Sygn. akt VIII Gz 19/17

ZARZĄDZENIA:

1. (...)

2. (...)

3. (...)

- (...)

- (...),

4. (...)

S., (...)

SSR del. Rafał Lila